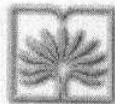

تأثیر تقریرات نوین برهان غایت شناختی بر

آنتونی فلو

www.ketab.ir

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	: احمدی پیشکوهی، فاطمه، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: تأثیر تقریرات نوین برهان غایت‌شناختی بر آنتونی فلو/ مولف فاطمه احمدی پیشکوهی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات راه دکتري، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهري	: ۷، ۲۰۱ ص: ۲۹×۲۲ سم.
شابک	: 978-600-8132-86-8
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: فلو، آنتونی، ۱۹۲۳ - ۲۰۱۰ م. -- دیدگاه درباره غایت‌شناسی
موضوع	: Flew, Antony -- Views on teleology
موضوع	: غایت‌شناسی
موضوع	: Teleology
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ BD۵۴۸ الف/۲۳
رده بندی دیویی	: ۱۳۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۰۳۳۴۱

تأثیر تقریرات نوین برهان غایت‌شناختی بر آنتونی فلو

مولف:	فاطمه احمدی پیشکوهی
ناشر:	انتشارات راه دکتري
صفحه آرایي:	نامدار افروغ
تیراژ:	۵۰ نسخه
نوبت چاپ:	اول، ۱۳۹۵
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۸۱۳۲-۸۶-۸
قیمت:	۱۸۰۰۰۰ ریال

نشانی: خ شریعتی بالاتر از پل صدر خ شهید میرزاپور-خ فاطمیه-ک مهر اول غربی پ ۳۴

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ می باشد.

مقدمه.....	۱
۱- فصل اول: تقریرهای سنتی برهان غایت شناختی	
۱-۱- مفاهیم کلیدی.....	۱۷
۱-۲- برهان غایت شناختی در یونان باستان.....	۲۰
۱-۲-۱- سقراط.....	۲۰
۱-۲-۲- افلاطون.....	۲۱
۱-۲-۳- ارسطو.....	۲۲
۱-۲-۴- ام.تی. سیسرون.....	۲۳
۱-۳- برهان غایت شناختی در قرون وسطی.....	۲۵
۱-۳-۱- آگوستین قدیس.....	۲۵
۱-۳-۲- ابن رشد.....	۲۶
۱-۳-۳- توماس آکوئیناس.....	۲۸
۱-۴- برهان غایت شناختی در قرون ۱۶ و ۱۷ و ۱۸.....	۳۰
۱-۴-۱- برهان غایت شناختی مبتنی بر قیاس خالق با سالک.....	۳۰
۱-۴-۲- رابرت بویل.....	۳۱
۱-۴-۳- رابرت هوک.....	۳۱
۱-۴-۴- ویلیام پیل.....	۳۲
۱-۴-۵- برهان غایت شناختی مبتنی بر اکتشافات علمی.....	۳۴
۱-۴-۶- جان ری.....	۳۴
۱-۴-۷- اسحاق نیوتن.....	۳۴

۳۵.....	۱- ۴- ۲- ۳- ویلیام درهام.....
۳۶.....	۱- ۴- ۳- برهان غایت شناختی بر مبنای تکامل تدریجی هدایت شده.....
۳۷.....	۱- ۴- ۳- ۱- فردریک آر. تنانت.....
۳۸.....	۱- ۵- انتقادات.....
۳۹.....	۱- ۵- ۱- نقدهای هیوم.....
۴۰.....	۱- ۵- ۱- ۱- انتقاد اول.....
۴۲.....	۱- ۵- ۱- ۲- انتقاد دوم.....
۴۳.....	۱- ۵- ۱- ۳- انتقاد سوم.....
۴۴.....	۱- ۵- ۱- ۴- انتقاد چهارم.....
۴۴.....	۱- ۵- ۱- ۵- انتقاد پنجم.....
۴۸.....	۱- ۵- ۲- نقدهای آنتونی فلو.....
۵۰.....	۱- ۵- ۲- ۱- انتقاد اول.....
۵۱.....	۱- ۵- ۲- ۲- انتقاد دوم.....
۵۱.....	۱- ۵- ۲- ۳- انتقاد سوم.....
۵۲.....	۱- ۵- ۲- ۴- انتقاد چهارم.....
۵۲.....	۱- ۵- ۲- ۵- انتقاد پنجم.....

۲- فصل دوم: تقریرهای نوین برهان غایت شناختی

۵۵.....	۲- ۱- خصیصه های تقریرهای نوین برهان غایت شناختی.....
۵۵.....	۲- ۱- ۱- خصیصه ی اول.....
۵۸.....	۲- ۱- ۲- خصیصه ی دوم.....
۵۹.....	۲- ۱- ۳- خصیصه ی سوم.....

- ۶۱..... ۲- ۱- ۴- خسیصه ی چهارم.
- ۶۱..... ۲- ۱- ۵- خسیصه ی پنجم
- ۶۴..... ۲- ۲- نظریه ی تکامل تدریجی داروین
- ۷۶..... ۲- ۳- DNA و چگونگی انتقال اطلاعات
- ۸۰..... ۲- ۳- ۱- اسیدهای آمینه
- ۸۱..... ۲- ۳- ۲- پروتئین ها
- ۸۴..... ۲- ۳- ۳- اسیدهای نوکلئیک (DNA و RNA)
- ۸۴..... ۲- ۳- ۱- ساختمان DNA
- ۸۵..... ۲- ۳- ۲- RNA
- ۸۶..... ۲- ۳- ۳- تفاوت RNA و DNA
- ۸۶..... ۲- ۳- ۴- ماده یا عامل ژنتیک، در موجودات زنده
- ۹۲..... ۲- ۳- ۵- حفظ، انتقال و بروز اطلاعات
- ۹۲..... ۲- ۳- ۵- ۱- همانند سازی DNA
- ۹۳..... ۲- ۳- ۵- ۲- رونویسی یا نسخه برداری
- ۹۴..... ۲- ۳- ۵- ۳- ترجمه
- ۹۵..... ۲- ۳- ۵- ۴- ترمیم و تعمیر تغییرات و آسیب ها
- ۹۵..... ۲- ۳- ۶- مهندسی ژنتیک
- ۱۰۱..... ۲- ۴- تقریرهای نوین
- ۱۰۱..... ۲- ۴- ۱- براهین جهان ظریف تنظیم شده یا براهین تنظیم ظریف
- ۱۰۵..... ۲- ۴- ۱- ۱- برهان از طریق امور غیر محتمل شک برانگیز (برهان جرج ان. شلزینگر)
- ۱۰۶..... ۲- ۴- ۱- ۲- برهان تصدیقی (برهان رابین کالینز)

۲-۴-۱-۳- برهان از طریق نظم زمانی، نظم مکانی و تنظیم ظریف (برهان ریچارد سوئین

برن)..... ۱۰۸

۲-۴-۱-۳-۱- برهان از طریق نظم زمانی..... ۱۰۹

۲-۴-۱-۳-۲- برهان از طریق نظم مکانی..... ۱۱۵

۲-۴-۱-۳-۳- برهان از طریق تنظیم ظریف..... ۱۲۲

۲-۴-۲- برهان از طریق پیچیدگی زیست شیمیایی کاهش ناپذیر (برهان میشل جی به)..... ۱۲۷

۲-۴-۳- برهان از طریق پیچیدگی خاص (برهان ویلیام آلبرت بیل دمسکی)..... ۱۲۹

۲-۴-۱-۴- برهان از طریق اطلاعات زیست شناختی (برهان استفان سی. می. پر)..... ۱۳۰

۲-۴-۴-۱- صدف..... ۱۳۳

۲-۴-۴-۲- نقد بر انتخاب طبیعی پیش از حیات..... ۱۳۴

۲-۴-۴-۳- خود تنظیم (ضد شیمیایی)..... ۱۳۵

۲-۴-۴-۴- طرح هوشمند..... ۱۳۷

۳- فصل سوم: تغییر مواضع آنتونی فلو

۳-۱- معرفی آنتونی فلو..... ۱۳۹

۳-۲- تغییر مواضع آنتونی فلو..... ۱۴۵

۳-۲-۱- اعتقاد به خدای ارسطو (دئیسم)..... ۱۴۸

۳-۲-۱-۱- دلیل اول فلو بر اعتقاد به خدای طبیعی..... ۱۵۱

۳-۲-۱-۲- دلیل دوم فلو بر اعتقاد به خدای طبیعی..... ۱۵۳

۳-۲-۲- دلیل اصلی تغییر موضع آنتونی فلو..... ۱۵۷

نتایج، بحث و پیشنهادها..... ۱۶۳

فهرست منابع و مآخذ..... ۱۶۶

مقدمه

از همان ابتدای تاریخ جهان، انسان ها همواره به اقتضای میل فطری به پرستش موجودی برتر، در پی یافتن پاسخی برای این سؤال مهم و اساسی بوده اند که «آیا جهان آفریدگاری دارد یا نه؟» و در طی قرون و اعصار مختلف تا به امروز، برای دستیابی به این پاسخ، تلاش هایی صورت گرفته است و در آینده هم مادام که زندگی ساری و جاری است، این سؤال مطرح خواهد بود و تلاش برای پاسخگویی به آن به طرق مختلف ادامه خواهد داشت.

در واقع راه های رسیدن به پاسخ این سؤال یا به عبارت دیگر، راه های رسیدن به خداوند، قابل احصاء نیست. اثبات وجود خداوند از طریق برهان، یکی از این راههاست. چنانکه می دانیم براهین زیادی برای اثبات وجود خداوند اقامه شده است. یکی از براهینی که ما در پژوهش حاضر از منظری خاص به آن پرداخته ایم، برهان غایت شناختی است.

برهان غایت شناختی که بیشتر با عنوان برهان نظم معروف است، به دلیل پیوستگی مفاهیم نظم و هدف، با عنوان برهان غایت شناختی نیز شناخته می شود. این برهان دارای عناوین دیگری از قبیل برهان از طریق طرح و برهان طرح هوشمند نیز می باشد که ما در پژوهش حاضر به تناسب مطالب ذکر شده، برای اشاره به این برهان از عناوین فوق استفاده کرده ایم.

شکل یا به عبارتی فرمول ساده‌ی این برهان، عبارت است از:

۱- جهان دارای نظم است.

۲- هر نظامی دال بر وجود ناظمی است.

پس جهان دارای ناظمی است.

البته در اینجا شایان ذکر است که مقصود ما از برهان در پژوهش حاضر برهان به مفهوم منطقی خاص آن نیست، البته برخی از تقریرهای ذکر شده از برهان غایت شناختی دارای شرایط برهان منطقی هستند، ولی اکثر آن‌ها صورت منطقی برهان را ندارند و در واقع از آنجا که از فحوای برخی سخنان و اعتقادات برخی از اندیشمندان در اعصار مختلف می‌توان ارتباط و تناسب نظم حاکم بر طبیعت را با مبانی شعور و غایت‌مند استنباط کرد، ما از ذکر آن‌ها به عنوان تقریرهایی از برهان غایت شناختی اجتناب نکردیم، چنانکه در دیگر کتب موجود در مورد برهان غایت شناختی نیز وضع به همین منوال است.

همچنین ذکر این مطلب در اینجا ضروری است که از دیدگاه ما برهان غایت شناختی برهانی عقلی است نه تجربی؛ زیرا از نظر بسیاری از صاحب‌نظران، فقط مقدمه‌ی اول این برهان، جنبه‌ی حسی و تجربی دارد و مقدمه‌ی دوم یعنی کبرای برهان، صادر از حد عقلی است. در واقع در مقدمه‌ی اول با بررسی‌های مختلف بر روی مسائلی که در علوم تجربی و طبیعی به ثبوت رسیده است و همچنین با استمداد از مشاهدات عینی در جهان طبیعت، وجود نظم و نظامی شگفت‌انگیز که بر جهان حاکم است، اثبات می‌شود، ولی مقدمه‌ی دوم که همان پی بردن از نظم عالم به صانع عالم است، یک امر عقلی محض است و جنبه‌ی تجربی ندارد. در واقع ما برای فهم وجود رابطه میان نظم و علم و شعور، نیازمند تجربه و آزمایش نیستیم، بلکه در این مورد فقط عقل و استدلال عقلی است که به کار می‌آید و از آنجا که پایه‌ی استنتاج کلی برکبری گذاشته می‌شود، این برهان، برهانی عقلی است، به عبارت دیگر آنچه که در این برهان ما را از طبیعت فرا برده و متوجه

حقیقتی فراطبیعی می کند، بخش عقلی آن است نه بخش تجربی آن. بنابراین اگر گاهی اوقات از روی مسامحه آن را برهانی تجربی می نامند، به این دلیل است که در این برهان برخلاف براهین صد در صد عقلی که مقدمات خود را نیز از عقل می گیرند، پای حس و تجربه هم در میان است.

همچنین مقصود ما از نظم در پژوهش حاضر و به طور کلی مقصود از نظم در برهان غایت شناختی - چنانکه برخی از صاحب نظران اذعان کرده اند - از میان اقسام مختلف نظم، نظم هدفمند یا غایتمند می باشد. در این نوع نظم، هدف و غایت واحد، موجب ارتباط و پیوند اشیای مختلف می شود. در واقع در مجموعه ای که دارای چنین نظمی است، هر یک از اجزا با توجه به نقشی که می زنند در تأمین آن هدف خاص ایفا کنند، با دیگر اجزای مجموعه پیوند خاصی می یابند. از آنجا که در این گروه مجموعه ها قوام ارتباط بین اشیاء، از نظر هستی، چیستی و چگونگی، به هدف مورد نظر بسته است. در این قسم نظم با عنوان نظم هدفمند یا غایتمند یاد می شود. بنابراین چون این قسم نظم، از رجه طرح و تدبیر در ایجاد ارتباط ویژه بین اجزای مجموعه در جهت نیل به هدف خاصی ناشی می شود، قلعاً می تواند محور استدلال در این برهان باشد، بطوری که بیشتر تقریرهای مشهور این برهان مبتنی بر این نوع نظم می باشند، نظمی که بر اساس علیت غایی تفسیر می شود. بنابراین با قطع نظر از این که آیا نوع دیگری از نظم هم می تواند مبنای استدلال واقع شود یا نه، به طور قطع این نوع نظم در راستای رسالت این برهان قرار دارد.

همچنین با توجه به مطالب فوق در مورد نوع نظم در اینجا، تعریف مورد نظر ما از نظم عبارت است از گرد آمدن اجزای متفاوت در یک مجموعه، به گونه ای که همکاری و هماهنگی آنها هدفی واقعی را تأمین کند. در واقع از آنجا که برهان غایت شناختی همواره از نظم و غایت موجود در عالم به طرق مختلف برای اثبات وجود خداوند و برخی صفات او، بهره گرفته و نظم هم پیوسته در عالم موجود بوده است، می توانیم اذعان کنیم که این برهان از همان آغاز پیدایش بشر، توسط انسان

هایی که به دنیای اطراف خود عمیق تر می نگریسته اند، مورد توجه بوده است و همین امر منجر به پیدایش تقریرهای مختلف این برهان در طول تاریخ شده است. در واقع تقریرهای این برهان عموماً به تقریرهای سنتی و نوین تقسیم می شوند.

تقریرهای سنتی در اکثر آثار، بیشتر از زبان اندیشمندان یونان باستان، قرون وسطی و بعد از این دوره تا قرن نوزدهم، ذکر شده است. البته اکثر اندیشمندان یونان باستان، تقریر روشنی از این برهان ارائه نکرده اند، ولی از فحوای برخی سخنان و اعتقادات آنان می توان ارتباط نظم حاکم بر طبیعت را با مبدأ ذی شعور و غایتمند استنباط کرد. در قرون وسطی برهان غایت شناختی بیشتر مبتنی بر قیاس تمثیلی بوده است و اکثر اندیشمندان از طریق قیاس زیبایی های عالم طبیعت با آثار هنری زیبای ساخته دست بشر، وجود خالق شبیه خالق آن آثار را برای زیبایی های طبیعت اثبات می کردند. بعد از قرون وسطی در قرون ۱۶ تا ۱۹ برهان غایت شناختی همچنان مبتنی بر قیاس تمثیلی بوده، ولی اندیشمندان این دوره به دلیل پیشرفت علم و ساخته شدن ماشین های بسیار پیچیده توسط انسان بر اثبات وجود خداوند، او را با سازندگان ماشین ها قیاس می کردند. از جمله ی این تقریرها می توان به بحث غایت شناختی مبتنی بر قیاس خالق با ساعت ساز، برهان غایت شناختی مبتنی بر اکتشافات علمی و برهان غایت شناختی بر مبنای تکامل تدریجی هدایت شده، اشاره کرد.

تقریرهای نوین این برهان که متقدم ترین تقریر شناخته شده ی آن، در اوایل دهه ی ۱۹۸۰ ارائه شده، نیز خصایصی دارند که از جمله می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

یک: آن ها بیشتر با عنوان براهین طرح هوشمند، شناخته می شوند.

دو: آن ها عموماً از تعیین هویت فاعل هوشمند اجتناب می کنند و فقط معلول ها و آثار آن را مورد بررسی قرار می دهند. البته شایان ذکر است که هر چند این براهین صراحتاً طراح را خدا نمی نامند، ولی اغلب مداخله ی طراح در جهان را به شیوه ای فرض می کنند که فقط یک خدا می -

تواند به آن شیوه در جهان مداخله کند و هر چند این براهین سعی در شناسایی یا نامگذاری طراح ندارند، ولی اغلب اقامه کنندگان و طرفداران آن ها طراح را خدای ابراهیمی و یا خدای مسیحی می دانند.

سه: براهین طرح هوشمند در واقع در اکثر موارد جانشین تبیین های طبیعی بسط حیات بخصوص تبیین هایی بر حسب نظریه ی تکامل داروین، محسوب می شوند و در مقابل نظریه هایی که سعی دارند زندگی را از طریق فرآیندهای قابل مشاهده ای مثل جهش (موتاسیون) و انتخاب طبیعی تبیین کنند، قدرافراشته اند. در واقع بسیاری از طرفداران و اقامه کنندگان این براهین سعی دارند با بالابردن سطح های نظریه ی تکامل داروین به عنوان تبیینی برای وجود نظم در عالم، تبیین از طریق طرح هوشمند را محتمل ترین تبیین تلقی کنند. آنان احتجاج می کنند که تبیین های طبیعی نمی توانند برخی از پدیده ها را تبیین کنند و همچنین وجود سیستم های بسیار پیچیده دال بر طراحی شدن جبهه هایی از زندگی است.

چهار: تقریرهای نوین بیشتر مبتنی بر سرفرازی علم نوین می باشند. برخی از آن ها با عنوان براهین تنظیم ظریف، به دنبال نشانه های وجود طرح در فیزیک بوده و سعی دارند با نشان دادن این امر که جهان دقیقاً همانگونه است که باید باشد (یعنی نظم) وجود طرح در جهان و به دنبال آن وجود طراح را اثبات کنند، و برخی از آن ها هم در تمرکز علمی زیست شناسی و بیوشیمی بوده و بر اساس پیچیدگی کاهش ناپذیر، پیچیدگی خاص، و اطلاعات زیست شناختی شکل گرفته اند.

پنج: تقریرهای نوین، هر چند از نظر ساختار تفاوت چندانی با تقریرهای سنتی ندارند، ولی از برخی جهات با آنها تفاوت دارند. در واقع در تقریرهای نوین سیستم های پیچیده حاکی از وجود یک طراح می باشند - چنانکه در تقریرهای سنتی نیز امر به همین منوال بود - ولی مثال هایی که به عنوان شاهد طرح در این دو تقریر مورد استفاده قرار می گیرند، متفاوتند. در تقریرهای سنتی

چشم و بال پرندگان بکار می رفتند و در تقریرهای نوین بیشتر مثال های بیوشیمیایی از قبیل عملکردهای پروتئینی، انعقاد خون و تازک و ... بکار می روند. به عبارت دیگر می توان اذعان کرد که تقریرهای مختلف این برهان منجمه بر اساس بینه ی مشاهده شده ی نظم، هدف، طرح و یا هدایت یافتگی موجود در طبیعت وجود خدا یا خالق را اثبات می کنند و در واقع می توان شکل اصلی آنها را به صورت ذیل بیان کرد:

۱- X بسیار پیچیده، منظم، هدفمند و یا زیباتر از آن است که اتفاقی یا تصادفی رخ داده باشد.

۲- بنابراین X باید بوسیله ی موجودی مدرک، هوشمند، عاقل و یا هدفمند خلق شده باشد.

۳- خداوند آن موجود مدرک، هوشمند، عاقل و یا هدفمند است.

۴- بنابراین، خدا وجود دارد.

در این براهین X معمولاً نه ایند، ی - برهای بسیار منظم از قبیل عضو خاصی مثل چشم، تازک، فرآیند تکامل تدریجی و ثابت های نیازی جهان مثل ثابت های قوانین فیزیکی می باشد. حال از شباهت ساختار این تقریرها که بگنزیب - مورد تفاوت آنها می توان اذعان کرد که بیشتر تقریرهای نوین بر خلاف تقریرهای سنتی که مال - مبتنی بر تمثیل بودند، مبتنی بر استقراء هستند. شکل استقرایی این براهین مشروط به آن است که معال - ای یافتن بهترین تبیین داده - ها، فراهم باشد و تبیین مبتنی بر اعتقاد به خداوند در همان -ادی - مردود نشود. مبتنی بر استقراء بودن این براهین به این معناست که اقامه کنندگان این براهین برای اثبات مقدمه ی دوم برهان (هر نظامی ناظمی دارد) به روش استقرایی توسل جسته اند و مدعی شده اند که از استقرای موارد مختلف می توان نتیجه گرفت که هر پدیده ی منظمی نیازمند ناظم است.

در پژوهش حاضر چنانکه از نامش پیداست، تأکید ما بیشتر بر تقریرهای نوین و قوت آن ها در مقایسه با تقریرهای سنتی است. در واقع این که این تقریرها مبتنی بر پیشرفت های علمی نوین خصوصاً یافته های در زمینه ی DNA می باشند و همچنین این که آن ها مبتنی بر استقراء بوده

و دیگر انتقادات وارد بر تقریرهای سنتی مبتنی بر تمثیل بر آنها خدشه ای وارد نمی کند، خود حاکی از قوت تقریرهای نوین در مقایسه با تقریرهای سنتی است. در واقع در توضیح مبتنی بودن تقریرهای نوین بر پیشرفت های علمی جدید، شایان ذکر است که این تقریرها توانسته اند موضوع فیلسوف ملحد معاصر انگلیسی آنتونی فلو را که سال ها به عنوان یکی از برجسته ترین فلاسفه ی ملحد شناخته می شد، تغییر دهند، بطوری که وی پس از حدود ۵۰ سال طی طریق کردن در وادی الحاد، در ژانویه ی ۲۰۰۴ میلادی اعلام کرد که الحاد را رها کرده و وجود خداوند را پذیرفته است. البته فلو تنیست نشده و هیچ دینی را نپذیرفته است. در واقع او موقعیت تازه ی خود را به عنوان صورتی از دینم (خداباوری طبیعی) توصیف کرده است. تصویر ارائه شده توسط او از خداوند با تصویری که ادیان ربی از خداوند ارائه می دهند، به کلی متفاوت است و با وجود پذیرش خداوند هنوز به وحی و نبیات پس از مرگ اعتقاد پیدا نکرده است. البته به گفته ی خود وی با وجود این که به خدای هیچ نظام ایمانی اعتقاد پیدا نکرده، ولی در معرض آن قرار دارد و در صورت پیدا شدن شاهی قطعی بر وحیانی بودن کتاب مقدس، وحی الهی را می پذیرد. در واقع خدایی که به آن ایمان آورده، به گفته ی خودش، همان خدای ارسطویی است، خدای همه دان و همه توان، محرک اولی یا علت اولایی غیر شخصی که هیچ حالتی در جهان ندارد.

در واقع رویارویی فلو با تحقیقات بسیار گسترده در باب DNA و دستیابی اندیشمندان به پیچیدگی های بیش از حد این مولکول و درک فلو از عدم توانایی نظریه ی داروین برای تبیین آن ها و مهم تر از این ها مواجهه ی فلو با تقریرهای نوین برهان غایت شناختی که ارائه دهندگان آن ها همه سعی در بیان ضعف های نظریه ی داروین به عنوان تبیین نظام مندی در عالم که از جمله ی آنها نظام موجود در DNA است، همه موجب شده اند فلو با تمسک به براهین غایت شناختی خصوصاً برهان غایت شناختی مبتنی بر اطلاعات زیست شناختی و به تعبیر خودش بر مبنای بینه از اعتقاد گذشته اش یعنی الحاد دست برداشته و دست کم به وجود خدایی طبیعی

برای این عالم معتقد شود. در واقع فلو خود اذعان می کند که گرایش او به ایمان، به نحو تدریجی و بر اثر تأمل و تدبّر در یافته های علمی در خصوص جنبه های پیچیده ی واقعیت حاصل شده است. از جمله او به تحقیقاتی که در خصوص مولکول DNA صورت گرفته اشاره می کند و این گونه استدلال می کند که پیچیدگی بیش از حد ترتیبات خاصی که این مولکول را برای شکل دادن به حیات مهیا می سازد، حاکی از آن است که موجود هوشمندی در این میانه تأثیر گذار بوده است و این امر خود مؤید قوّت بسیار زیاد برهان غایت شناختی بخصوص برهان غایت شناختی مبتنی بر اطلاعات زیست شناختی است، چرا که نه تنها افراد معتقد، بلکه فردی ملحد را نیز تحت تأثیر قرار داده است. البته این امر ناقض قوّت براهین دیگر نمی باشد و به هر حال ممکن است هر کدام از براهین اثباتی، خداوند در جای خود مفید فایده باشند.

پایان نامه ی حاضر مسأله بر سه اصل می باشد که در ادامه به اختصار به مطالب ذکر شده در هر فصل به صورت جداگانه اشاره می کنیم.

فصل اول: ما در پژوهش حاضر به رغم وجود کتب متنوع در مورد تقریرهای سنتی برهان غایت شناختی، به دلیل کامل تر کردن این پژوهش و هم چنین نشان دادن قوّت تقریرهای نوین در مقایسه با تقریرهای سنتی، در فصل اول به بیان برخی از تقریرهای سنتی برهان غایت شناختی از زبان چند تن از اندیشمندان یونان باستان، قرون وسطی و بعد از آن تا قرن نوزدهم پرداخته ایم. البته به دلیل ذکر تاریخچه ی کامل این برهان در برخی کتب موجود و نبود مجال برای ما جهت پرداختن کامل به آن، توجه بیشتر خود را بر تقریرها مبذول داشته و سعی کرده ایم تنها در خلال بیان آنها، تا حدودی سیر تاریخی این برهان را نیز به تصویر بکشیم. این تقریرها چه در گذشته و چه در عصر حاضر مورد انتقاد قرار گرفته اند که ما در اینجا همه ی انتقادات وارد شده به آنها و پاسخ های داده شده به آنها را ذکر نکرده ایم، بلکه فقط به نقل برخی از انتقادهای هیوم و برخی از انتقادهای فلو و طرح و بررسی مختصر پاسخ های داده شده به آنها بسنده کرده ایم. در

واقع انتقادهای هیوم را به دلیل شهرت بیشتر آنها و ذکر آنها در اکثر کتب و مقالات مرتبط با برهان غایت شناختی در این فصل ذکر کرده ایم و همچنین از آنجا که فلو حتی با وجود تغییر اعتقادش از الحاد به دئیسم در دهه ی اخیر و با وجود تأثیری که به اذعان خود از تقریرهای نوین برهان غایت شناختی گرفته است، همچنان بر انتقادات خود بر تقریرهای سنتی پایبند است، به ذکر این انتقادات فلو نیز پرداخته ایم.

فصل دوم: در ادامه ی ذکر تقریرهای سنتی، در فصل دوم ابتدا به تفصیل به ذکر برخی از خصیصه های تقریرهای نوین پرداخته ایم. سپس از آنجا که نظریه ی تکامل تدریجی داروین راه را برای ظهور تبیین های رقیب دیگری برای نظم مندی عالم باز کرد که در برابر تبیین توحیدی بخصوص تبیین بر اساس برهان غایت شناختی، قرار داشتند و همچنین از آنجا که بسیاری از تقریرهای نوین برهان غایت شناختی در پی ردّ و روشن کردن ضعف های نظریه ی داروین به عنوان بدیلی برای تبیین نظم مندی عالم هستند، در این فصل به ذکر برخی توضیحات در مورد خود داروین، تاریخچه ی مختصر پیدایش نظریه ی تکامل، دلیل ارائه ی این نظریه از سوی او، تأثیر این نظریه بر حوزه های علمی مختلف و موضع گیری های مختلف در قبال آن پرداخته ایم.

از میان تأثیرات این نظریه بر حوزه های علمی، در این فصل به ذکر برخی از تأثیرات آن بر علم زیست شناسی، یعنی انطباق انتخاب طبیعی داروین با برخی از مباحث این علم و فهم بهتر آنها از طریق این انتخاب، پرداخته ایم. البته ما در آنجا خاطر نشان کرده ایم که این امر به اعتقاد برخی از اندیشمندان به این معنا نیست که همه ی زیست شناسان این نظریه را به طور کامل پذیرفته اند، بلکه در برخی موارد در این نظریه تغییراتی نیز اعمال شده است. همچنین به دلیل این که اکثر اقامه کنندگان تقریرهای نوین برهان غایت شناختی بیوشیمیدان و زیست شناس هستند، ذکر تأثیر این نظریه بر علم زیست شناسی ضروری به نظر می رسد، چرا که این امر بیانگر آن است که حتی اگر این تأثیر درست هم باشد و فی الواقع اگر انتخاب طبیعی داروین هم با برخی از مطالب

زیست‌شناسی انطباق داشته باشد و حتی موجب فهم بهتر آنها شود، ولی این امر موجب نشده است که همه‌ی عالمان این علم تحت تأثیر این نظریه، منکر خالق‌ی فراطبیعی برای این جهان شوند، بلکه برعکس آنها و برخی از بیوشیمی‌دانان شاید حتی با اذعان به تأثیر ذکر شده، در مقابل افرادی که با تکیه بر این نظریه منکر خدا شده و آن را تبیینی برای نظم عالم تلقی می‌کنند، به ارائه‌ی براهینی پرداخته‌اند و از طریق آنها ضعف‌های نظریه‌ی داروین را به عنوان تبیینی برای نظم عالم آشکار ساخته‌اند.

از میان موضع‌گیری‌ها و اندیشه‌های مختلف در مورد این نظریه هم، به ذکر برخی از موضع‌گیری‌ها از سوی اندیشمندان خدا‌باور در جهان غرب و جهان اسلام، در قبال این نظریه که بیشتر به دلیل مغایر بودن آن با ظاهر مطالب کتب مقدس در مورد خلقت موجودات بخصوص انسان ایجاد شده‌اند، پرداخته‌ایم.

البته شایان ذکر است که ما در این پژوهش مجال و قصد قضاوت درباره‌ی درستی یا نادرستی نظرات ذکر شده در مورد نظریه‌ی داروین را نداشته و این کار را بر عهده‌ی صاحب نظران گذارده‌ایم و تنها هدف ما از پرداختن به آن‌ها آشنایی هر چه بیشتر با این نظریه بوده است. البته به طور قطع هم رأی با اقامه‌کنندگان تقریرهای نوین، این نظریه را به عنوان تبیینی برای نظم بندی عالم، قبول نداریم.

سپس از آنجا که یکی از تقریرهای نوین بر اساس اطلاعات زیست‌شناختی اقامه شده است و فهم آن منوط به داشتن اطلاعاتی در مورد برخی از اجزای سلول از جمله اسیدهای نوکلئیک (DNA و RNA)، اسیدهای آمینه، پروتئین‌ها و همچنین در مورد برخی از فعل و انفعالات موجود در سلول که موجب حفظ، انتقال و بروز صفات ارثی می‌شوند، می‌باشد، به بیان مطالب فوق که در حوزه‌ی علم زیست‌شناسی و بیوشیمی قرار دارند، پرداخته‌ایم. در واقع در این بخش برای شروع بحث، از سلول و اجزاء سازنده‌ی آن سخن گفته‌ایم، چرا که اسیدهای

نوکلئیک (DNA و RNA) که پایه ی همه ی مباحث ما را در اینجا تشکیل می دهند، خود از اجزای سلول می باشند. در ادامه به ذکر توضیحاتی در مورد برخی از اجزای سلول از جمله اسیدهای آمینه، پروتئین ها و اسیدهای نوکلئیک پرداخته ایم. همچنین در مورد ماده یا عامل ژنتیک در موجودات زنده که همان اسیدهای نوکلئیک می باشند، در مورد حفظ، انتقال و بروز صفات ارثی یا به عبارت دیگر فعل و انفعالات اساسی ژنتیکی در سطح مولکولی که از طریق چهار فرآیند همانند سازی، رونویسی، ترجمه و ترمیم و تعمیر تغییرات و آسیب ها صورت می گیرند، مطالبی را ذکر کرده ایم. از جمله مطالب دیگری که در این فصل ذکر شده اند، عبارتند از: بیان مطالبی در مورد علم نوین مهندسی ژنتیک که دارای عناوین زیست شناسی مولکولی، DNA نو ترکیب نیز می باشد، سیر بیان برخی از کاربردهای این علم یا به عبارتی پیشرفت های حاصله در علم ژنتیک در عرصه های مختلف که هدف اصلی آن، گرفتن DNA از یک موجود و وارد کردن آن به موجود دیگر است، بطوریکه در نتیجه ی این کار اثرات آن ژن در موجود دوم بروز کند.

در نهایت، پس از ذکر مطالب مقدماتی فوق، در این فصل به بیان تقریرهای نوین برهان غایت شناختی، از جمله برهان تنظیم ظریف، برهان از طریق پدیدگی زیست شیمیایی کاهش ناپذیر، برهان از طریق پیچیدگی خاص و برهان از طریق اطلاعات زیست شناختی، از زبان برخی از فیلسوفان و عالمان علوم تجربی معاصر پرداخته ایم.

همچنین شایان ذکر است که تقریرهای نوین هم همانند تقریرهای سنتی از انتقادات مصون نمانده اند، که به دلیل اجتناب از گستردگی بیش از حد پژوهش حاضر از ذکر آن ها اجتناب ورزیده ایم و تنها آدرس برخی از منابع موجود در این مورد را در انتهای این فصل بیان کرده ایم.

فصل سوم: در این فصل به معرفی آنتونی فلو، تغییر برخی مواضع او (اعتقاد به خدای ارسطو «دئیسم»)، علت این تغییر و بررسی مختصر دو مورد اخیر پرداخته ایم. در واقع از آنجا که در

ابتدای مقدمه، مطالبی را در مورد تغییر موضع فلو ذکر کردیم، ذکر توضیح بیشتر در اینجا را لازم ندانسته و خوانندگان محترم را به مطالب ذکر شده در خود فصل ارجاع می دهیم. همچنین در این فصل، از میان انتقادات وارد شده به تغییر موضع فلو، فقط به یک مورد یعنی ایمان او به خدا در اثر کبر سن اواشاره کرده ایم و برای اطلاع علاقه مندان نسبت به دیگر انتقادات وارد شده به تغییر موضع فلو، برخی از منابع موجود در این مورد را ذکر کرده ایم.

در نهایت، در بخش پایانی پژوهش حاضر، تحت عنوان نتایج، بحث و پیشنهادها به ذکر ارزیابی و نتیجه گیری خود در مورد برخی از مطالب بیان شده در این پژوهش و ذکر برخی پیشنهادات مرتبط با موضع پژوهش پرداخته ایم.